

การจัดนันทนาการชุมชน

การจัดนันทนาการชุมชน

ชุมชนเมืองมีความหลากหลาย และแตกต่างกันจากชุมชนชนบท ทั้งนี้เพราะว่า การพัฒนาเปลี่ยนแปลงขีดความสามารถ และปัจจัยต่าง ๆ ของชุมชนมีไม่เท่ากัน อย่างไรก็ตามชุมชนมีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา การจัดนันทนาการในชุมชน จึงมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง (ประพันธ์ พิสุทธิ, สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ 2533)

รูปแบบของนันทนาการชุมชน

รูปแบบนันทนาการชุมชน 13ประเภทดังนี้ (ประพันธ์ พิสุทธิ, สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ 2533)

1. นันทนาการสำหรับครอบครัว

นันทนาการในครอบครัวมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้สมาชิกของครอบครัวได้รับความสุข สนุกสนาน เพลิดเพลิน หรือความสุขสงบ โดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นสื่อ เพื่อให้ เสริมสร้างความรักความเข้าใจอันดี มนุษย์สัมพันธ์ ก่อให้เกิดความสุข และสื่อสัมพันธ์ที่ดี ในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลช่วยให้สังคมเป็นสุข เพราะว่าครอบครัวเป็นหน่วยที่เล็กสุดของสังคม

กิจกรรมนันทนาการสำหรับครอบครัว ได้แก่กิจกรรมพิเศษ เช่น งานวันเกิดวันครบรอบแต่งงาน ทำบุญตรุษสารทวันแม่ วันพ่อวันเด็ก เป็นต้น กิจกรรมรับประทานอาหารนอกบ้านสุดสัปดาห์ การท่องเที่ยว การพักผ่อนของครอบครัวต่างจังหวัด หรือตามเลออุทยานแห่งชาติ หาดทราย ชายทะเล กิจกรรมกีฬาเพื่อสุขภาพ เกม ชมรายการโทรทัศน์ วิดูลเล่นเครื่องเสียง วีดีโอ เครื่องไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์ การสนทนาหลังอาหาร การอ่านวรรณกรรม หรือร่วมงานอดิเรกประเภทต่าง ๆ กิจกรรมดนตรี เต้นรำ ช่วยเป็นสื่อสัมพันธ์ของสมาชิก กิจกรรมการอยู่ค่ายพักแรมสุดสัปดาห์ เป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในบ้าน

ผู้รับผิดชอบ ได้แก่ หัวหน้าครอบครัว สมาชิกในบ้าน หรือเข้าร่วมกิจกรรมที่องค์กรอื่นที่เป็นผู้จัด เช่น การท่องเที่ยว ค่ายพักแรม หรือสวนสนุก โรงมโหรีสพ คอนเสิร์ต เป็นต้นขณะเดียวกันสมาชิกครอบครัวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมอาสาสมัคร ช่วยพัฒนาสังคมอื่น ๆ เป็นการสอนคุณค่าเรื่อง การให้และการรับ ตลอดจนการบริการชุมชน

2. นันทนาการทางสังคม

การจัดนันทนาการสำหรับกลุ่ม หรือสังคม ซึ่งอยู่พื้นที่เดียวกัน มีความสนใจร่วมกัน กิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของชุมชนและสังคม ช่วยส่งเสริมบรรยากาศ อบอุ่น ความเข้าใจอันดี มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข กิจกรรม นันทนาการทางสังคม ส่วนใหญ่จะเป็นการจัดและบริการของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งถือว่าเป็น สวัสดิการทางสังคมแก่ชุมชน เช่น การจัดแหล่งนันทนาการ สวนสาธารณะ สวนหย่อม สนามเด็กเล่น พิพิธภัณฑ์ สระว่ายน้ำ สถานแสดงดนตรี ละคร สำหรับประชาชนศูนย์เยาวชน ศูนย์พัฒนาวิชาชีพ และห้องสมุด เป็นต้น สำหรับภาคเอกชนก็ได้จัดกิจกรรม บริการ ตอบสนองความต้องการของสังคมในรูปแบบของกิจกรรมอาสาพัฒนาและธุรกิจการค้า บริการ กิจกรรมอาสาพัฒนา หน่วยงานที่รับผิดชอบภาคเอกชนจัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมพัฒนา ชุมชน เช่น การรณรงค์ในด้านความสะอาด โครงการเจ้าพระยากับตาวีเศษ โครงการรณรงค์ต่อต้าน สิ่งแวดล้อม และมลภาวะเป็นพิษ การพัฒนาวัดโบราณสถาน โบราณวัตถุ โครงการ สร้าง สาธารณูปโภค เช่น ถนน ศาลา บ่อน้ำ เป็นต้น องค์กรที่รับผิดชอบ ได้แก่ สมาคมสโมสร มูลนิธิ ชมรม อาสาสมัคร หรือกลุ่มที่มีความสนใจร่วมกัน

กิจกรรมนันทนาการสังคม ที่สนับสนุนโดยภาคเอกชนธุรกิจการค้า ได้แก่ สวนสนุก ศูนย์กิจกรรมเยาวชน โรงมโหรีสพ โรงภาพยนตร์ ละคร ดนตรี การจัดคอนเสิร์ตโอเปร่า กีฬา เพื่อการแข่งขัน และกีฬาอาชีพ การท่องเที่ยวภายในและภายนอกประเทศ การออกไปรับประทานอาหารตามภัตตาคาร และไนท์คลับ ดิสโก้เธค และสถานลีลาศ เป็นต้น

กิจกรรม เหล่านี้ภาคเอกชนประเภทธุรกิจการค้าจัดบริการกลุ่ม เพื่อตอบสนองความสนใจและความ ต้องการ และมี แนวโน้มว่าเป็นธุรกิจบริการที่มั่นคง และมุ่งตั้งทางเศรษฐกิจเนื่องจากมีอาคาร การบริหารและบริการที่ดี ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ตัวอย่างธุรกิจ การค้าที่เห็นได้ชัด ได้แก่ การจัดบรรยากาศตกแต่งเทศกาลคริสต์มาสและปี ใหม่

3. นันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่อายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป ซึ่งได้แบ่งวัยประชากรกลุ่มนี้ออกเป็น 3 ระดับ คือ วัยก่อนเกษียณ อายุ 55-60 ปี วัยเกษียณอายุ 60-65 ปี วัยหลัง เกษียณ 65 ปีขึ้นไปซึ่งวัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ ทั้งทางด้านร่างกาย และทางด้านจิตใจ ประกอบกับวัยสูงอายุได้รับประสบการณ์ชีวิตมากมีโอกาสสร้างสถานภาพในตำแหน่งหน้าที่ การงาน และความมั่นคงทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตามเมื่อถึงวัยเกษียณสถานภาพทางสังคมจะถูกลดลงรายได้ก็จะลดลง แต่จะมี เวลาว่างเพิ่มขึ้นหากบุคคลนั้นไม่ได้เตรียมการก่อนเกษียณจะพบอุปสรรคต่าง ๆ นานาทำให้ส่งผลกระทบต่อทางด้านจิตใจ ความยากจน และปัญหาสุขภาพโรคร้ายไข้เจ็บเบียดเบียน

กิจกรรมนันทนาการ สำหรับวัยสูงอายุนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับกิจกรรมทั่ว ๆ ไปแต่กิจกรรมอาจจะไม่เน้นใน กิจกรรมที่ใช้พลังงานมากเช่นกิจกรรมเกมและกีฬาควรจะเป็นกีฬาเพื่อสุขภาพ กีฬานันทนาการ งานอดิเรก ช่วยสร้างเสริม คุณค่าและความมั่นใจในตนเองส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ในบางประเทศ รัฐมีโครงการ 'คุณปู่ สัมพันธ์' ให้ทุนผู้เกษียณสอน หรือแนะนำความรู้ เทคนิค และทักษะการงาน เช่น ธุรกิจ วิศวกรรม คุรุ ศิลป์ และดนตรีแก่เยาวชน เป็นต้น กิจกรรมประเภทวรรณกรรม การอ่าน พุด เขียน ศิลปะดนตรี นันทนาการทางสังคม เช่น กลุ่มสัมพันธ์ และลีลาศ ช่วยสร้างมนุษยสัมพันธ์ ในกลุ่มเพื่อน และเพื่อนต่างวัย

ผู้รับผิดชอบในการจัดโปรแกรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ ได้แก่ องค์กรของรัฐ เช่นโครงการบ้านสงเคราะห์ คนชรา โครงการสวัสดิการสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มหาวิทยาลัยที่จัด โครงการสำหรับผู้สูงอายุ นอกจากนี้ผู้รับผิดชอบยัง ได้แก่ องค์กรอาสาสมัคร สมาคม สโมสรและมูลนิธิ องค์กรต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการช่วยจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับภาคเอกชนธุรกิจการค้าก็มีบทบาทสำคัญมากเช่นกัน เช่น การจัดบริการบ้านพัก สมาคมส่งเสริมผู้สูงอายุ พร้อมโปรแกรมนันทนาการ เพื่อบริการคุณภาพชีวิตให้กับผู้สนใจที่มีเวลา ได้สามารถใช้บริการดังกล่าวได้

4. นันทนาการสำหรับโรงเรียน

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมลักษณะนิสัยของเด็ก และเยาวชนในระบบการศึกษา ทั้งในระดับประถม และมัธยมศึกษา (ซึ่งการจัดการนันทนาการในโรงเรียน โปรดศึกษารายละเอียดได้ในบทที่ 7) สำหรับ ผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมนันทนาการในโรงเรียน ได้แก่ คณะกรรมการบริหารโรงเรียน คณะกรรมการเสริมสร้างลักษณะ นิสัย ครูผู้สอนวิชาพลศึกษา ศิลปศึกษา ทัศนศึกษาเกษตรกรรม และดนตรีศึกษา ชุมนุมกิจกรรมนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษา และนักเรียนที่สนใจ

5. นันทนาการในมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเป็นแหล่ง หรือสถาบันประสาทความรู้ และผลิตเยาวชนที่พึงประสงค์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้เยาวชนเป็นกำลังทรัพยากรบุคคลที่ดี เป็นการเตรียมบุคลากรและกำลังคนของชาติ ดังนั้นโปรแกรมนันทนาการจะเป็น ส่วนสำคัญที่จะสร้างความสมดุลของนิสิตนักศึกษา เพื่อเป็นการเรียนรู้ประสบการณ์และคุณภาพชีวิต เพื่อให้เกิดการ พัฒนาอารมณ์สุข และพัฒนาความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

กิจกรรมนันทนาการในมหาวิทยาลัย ได้แก่ กิจกรรมประเภท การอ่าน พุด เขียน (วรรณกรรม) เกมกีฬาและกีฬา เพื่อการมโหรีสพ กิจกรรมดนตรี ละคร งานอดิเรก กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้งและนอกเมือง กิจกรรมส่งเสริมและทำ

ทายสร้างลักษณะนิสัย กิจกรรมอาสาสมัคร การท่องเที่ยวทัศนศึกษา นันทนาการสังคม กิจกรรมพิเศษ และนันทนาการ ประเภทสุขภาพ เช่น โยคะ สมาธิ และการผ่อนคลาย เป็นต้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า กิจกรรมนันทนาการ

ทุกประเภทเหมาะสมกับกลุ่มเยาวชน ซึ่งจะขึ้นอยู่กับโอกาสความสนใจ และความต้องการที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ

ผู้รับผิดชอบโครงการนันทนาการสำหรับมหาวิทยาลัย ได้แก่ ผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตนักศึกษา ฝ่ายวางแผนที่จะต้องวางแผน และสร้างบรรยากาศ สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องนันทนาการ สนามกีฬา สระว่ายน้ำ ที่ทำงานชุมนุม และชมรมต่าง ๆ สนามกีฬาในร่มโรงละคร ธรรมสถาน หอประชุม ศูนย์สุขภาพ เป็นต้น ระบบอาจารย์ที่ปรึกษามีส่วนที่จะช่วยส่งเสริมซึ่งนำกิจกรรมนันทนาการแก่นิสิต นักศึกษา หน่วยงาน อาสาสมัครต่างสามารถให้ความร่วมมือ ประสานงานกับชุมนุม และชมรมต่าง ๆ ได้

6. นันทนาการสำหรับงานอาสาสมัคร

งานอาสาสมัคร มุ่งปลูกฝังคุณค่าทัศนคติให้ชุมชนรู้จักการทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ตลอดจนมนุษยสัมพันธ์แก่ชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน และนันทนาการประเภทนี้ส่งเสริมโอกาส และการบริการ ความพึงพอใจของบุคคล และการที่เป็นสังคม ให้สละให้ และการรับเพื่อลดความเห็นแก่ตัวของบุคคลและชุมชนเป็นสร้างบรรยากาศความสามัคคี และความอบอุ่นของชุมชนกิจกรรมนันทนาการงานอาสาสมัคร ได้แก่ การให้บริการชุมชนประชากรกลุ่มพิเศษเช่น กลุ่มคนพิการ กลุ่มคนสูงอายุ กลุ่มเด็กและสตรี กลุ่มพฤติกรรมเบี่ยงเบน เป็นต้น กิจกรรมกีฬาต้องการอาสาสมัครของชุมชนที่จะเป็นสมาชิกของสโมสร สมาคม เช่นเดียวกับกิจกรรมศิลปกรรมชุมชน และนันทนาการกลางแจ้งที่ต้องการผู้นำอาสาสมัคร นอกจากนี้

กิจกรรมอาสาสมัครที่ต้องการผู้นำเป็นผู้ดูแลการดำเนินงาน ได้แก่ กิจกรรมทางสังคม มโหรีสหและกิจกรรมประเภททักษะ งานประเภทส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม อนุรักษ์ธรรมชาติ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับองค์การอาสาสมัครทางนันทนาการตั้งแต่หน่วยงานระดับหมู่บ้าน ชุมชน และระดับชาติองค์การดังกล่าว ได้แก่ องค์การชุมชนกลุ่มมูลนิธิร่วมกตัญญู สโมสรโรตารี ไลอ้อน มูลนิธิสายใจไทย องค์การเยาวชนต่าง ๆ เช่นสมาคมเรือเยาวชน สมาคมเยาวชนบ้านเขเวีย บ้านพักเยาวชน สโมสรลูกเสือ เนตรนารียุวกาชาด สมาคมสตรีอาสา องค์การกีฬา วาย.เอ็ม.ซี.เอ ศูนย์พัฒนาเยาวชน กลุ่มผู้สนใจในงานอดิเรก กลุ่มผู้อนุรักษ์ธรรมชาติ สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า กลุ่มผู้บริโภค เป็นต้น องค์การอาสาสมัครเหล่านี้ ถือเป็นองค์การอิสระไม่ได้กระทำการเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์ แต่ขณะกันพยายามจัดกิจกรรมนันทนาการ ทางด้านอาสาสมัครเพื่อบริการชุมชน แลนันทนาการประเภทนี้ช่วยพัฒนาและบำบัดทางด้านจิตใจการให้ การรับ และการเป็นที่ยอมรับอีกด้วย

7. นันทนาการสำหรับชนบท

ชนบทมีความหมายตรงข้ามกับความเป็นเมือง มีสภาพใกล้เคียงกับธรรมชาติ มีป่าเขาลำธาร แม่น้ำ หรือแม่กระทิงที่โล่งแจ้ง ซึ่งมีประชากรไม่แออัด การดำเนินชีวิตของชาวชนบทเป็นไปโดยความสะดวก ไม่รีบเร่ง และสลับซับซ้อนเหมือนกับเมืองใหญ่ ๆ ดังนั้นเวลาว่างจึงมีมากในหมู่ชนบท ก่อให้เกิดความสนใจและต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต เท่าที่เขาจะพึงกระทำได้ กิจกรรมนันทนาการสำหรับชาวชนบทก็มีความจำเป็นไม่แพ้ นันทนาการสังคมเช่นกัน

กิจกรรมนันทนาการสำหรับชนบทควรมีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ลักษณะวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิอากาศ และประเทศ ตัวอย่างกิจกรรมได้แก่ เกม การละเล่นพื้นเมือง กีฬาสากล กีฬาพื้นฐาน กีฬาเพื่อสุขภาพ กิจกรรมพัฒนาฯ และเทคนิค ซึ่งถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของงานอดิเรก การเตรียมตัวสำหรับวิชาชีพ เช่น งานช่าง

อาชีพต่าง ๆ นั้นบทบาทประเภทดนตรี ละคร งานหัตถกรรม กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น การประดิษฐ์สิ่งของที่ระลึก งานจักสาน เป็นต้น

หน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ ได้แก่ องค์การของรัฐ เช่น เทศบาลเมือง องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด กรมพัฒนาชุมชน กรมการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งจะต้องจัดแหล่งนันทนาการเพื่อพัฒนาชนบทให้มีความเจริญทัดเทียมกับความเป็นเมือง หน่วยงานอาสาสมัครเครือข่ายจากหมู่บ้าน อำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ ที่จะส่งเสริมมูลนิธิ สมาคม สโมสร องค์การ อาสาสมัครให้จัดกิจกรรมนันทนาการ เช่นเดียวกับหน่วยงานธุรกิจการค้าที่ต้องการจะขายบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ชาวชนบทในรูปแบบของนันทนาการชนบท เช่นสวนสนุกต่างจังหวัด สวนสาธารณะเอกชน เมืองจำลอง เมืองโบราณ ศูนย์สุขภาพ สถานเริงรมย์ สถานลีลาศ รีสอร์ท บ้านพักตากอากาศ ซึ่งหน่วยงานดังกล่าวมีส่วนและบทบาทที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนชนบท ที่มีประชากรมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรไทย

8. นันทนาการในบริษัทและโรงงานอุตสาหกรรม

ปัจจุบันสังคมไทยกำลังพัฒนาไปสู่ยุคอุตสาหกรรมใหม่ ซึ่งเป็นการสร้างงานให้แก่ประชาชนจำนวนมากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ที่มีสภาพบรรยากาศเคร่งเครียดและความเครียดกับสภาพแวดล้อม อีกทั้งเจ้าหน้าที่และพนักงานจะต้องแข่งขันกับเป้าหมายการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ตั้งเป้าหมายไว้ ก่อให้เกิดความเครียดในสถานที่สภาพแวดล้อมนันทนาการจึงเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญยิ่งในการลดความเครียด ความวิตกกังวลและเปิดโอกาสให้สร้างมนุษยสัมพันธ์ในระหว่างเพื่อนร่วมงาน เป็นการลดความขัดแย้งในองค์กรก่อให้เกิดผลผลิตเพิ่มขึ้นหรือตรงเป้าหมาย นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการยังช่วยสร้างเสริมความสามัคคี และสร้างขวัญกำลังใจของเจ้าหน้าที่ และคนงานอีกด้วย

กิจกรรมนันทนาการในบริษัทและโรงงานอุตสาหกรรม ได้แก่ กิจกรรมประเภทเกมความเครียดในการทำงาน การจัดกิจกรรมนันทนาการพิเศษต่าง ๆ เช่น งานต้อนรับปีใหม่งานคริสต์มาส งานตรุษจีน ตรุษสงกรานต์ หรือฉลองความสำเร็จของบริษัท กีฬาส่งเสริมความสามัคคีภายใน และระหว่างบริษัท การจัดกิจกรรมปีคนิก หรือโบนัสให้ไปพักผ่อนท่องเที่ยวภายในหรือภายนอกประเทศแก่สมาชิก ถือว่าเป็นการสร้างขวัญกำลังใจและแรงจูงใจให้สมาชิกมีความรักและผูกพันกับบริษัท ทำให้เป็นการป้องกันการสมองไหล หรือการลาออกของเจ้าหน้าที่และพนักงาน การพัฒนาความรู้ประกอบกับกิจกรรมพัฒนาความเป็นผู้นำช่วยพัฒนาบุคลากร การจัดกิจกรรมกีฬาเสี่ยง เป็นการท้าทายความสามารถแก่สมาชิก

ผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมในบริษัทและโรงงาน ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาบุคลากรของโรงงานและบริษัท มีหน้าที่จัดบริการสวัสดิการ ในรูปแบบของนันทนาการ หรือบริษัทว่าจ้างบริษัทอื่นเข้ามารับผิดชอบโครงการนันทนาการ เพื่อเป็นธุรกิจบริการ นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอุดมศึกษา จัดนิสิต นักศึกษา ออกฝึกปฏิบัติงาน และจัดการงานทางด้านนันทนาการ

9. นันทนาการในโรงพยาบาล

การขยายตัวของความเป็นเมืองในกรุงเทพมหานคร เป็นไปอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องทำให้เกิดหมู่บ้าน ที่อยู่อาศัย ศูนย์การค้า อาคารพาณิชย์ สิ่งสาธารณูปโภค และโดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงพยาบาล ที่ขึ้นแข่งขันกับความเจริญของเมืองโรงพยาบาลเป็นสถานรักษายาบาลบุคคลเจ็บไข้และหรือกำลังพักฟื้น โรงพยาบาล เป็นศูนย์ชุมชนที่รวมบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่น แพทย์ พยาบาล เทคนิคการแพทย์ นุรุษพยาบาล เจ้าหน้าที่พนักงาน และบรรดาญาติคนไข้ บุคลากรของโรงพยาบาล ต้องเผชิญกับอุปสรรค และปัญหาต่าง ๆ เช่น ทำงานแข่งกับเวลา เพื่อรักษายาบาลคนไข้ที่ต้องรีบด่วนในการแก้ไข สถานการณ์ สุขภาพ ทำให้เกิดความเครียด และความวิตกกังวล ประกอบกับบรรยากาศของโรงพยาบาล ยังจะต้องเป็นศูนย์รวมทั้งคนไข้ ผู้ติดตาม และบุคลากรจึงยิ่งเพิ่มบรรยากาศของความเครียดมากขึ้นสำหรับคนไข้ถูกบังคับให้ว่างเนื่องจากสภาพทางกายไม่สมบูรณ์ก่อให้เกิดสภาพทางจิตใจต้องว่างและขาดความมั่นใจในตนเอง

สำหรับคนไข้ที่กำลังพักฟื้นก็ต้องการขวัญกำลังใจหรือกิจกรรมนันทนาการเพื่อต่อสู้กับความเบื่อ ในสภาพที่พักของโรงพยาบาล ดังนั้นบทบาทของนันทนาการในโรงพยาบาลจึงเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญไม่แพ้แหล่งชุมชนอื่น

กิจกรรมนันทนาการในโรงพยาบาล ได้แก่ การจัดเพลง หรือดนตรีประเภทเบา ๆ เพื่อเป็นการผ่อนคลายบรรยากาศ กิจกรรมนันทนาการเพื่อการบำบัด เช่น งานอดิเรกศิลปะ-หัตถกรรม การออกกำลังกายภายใต้คำแนะนำของแพทย์ กิจกรรมพิเศษเนื่องในโอกาสพิเศษต่าง ๆ เพื่อเป็นการปลอบขวัญ กำลังใจ สำหรับคนไข้ งานปาร์ตี้เป็นครั้งคราว การอ่าน พูดเขียน ช่วยส่งเสริมการต่อต้านความเบื่อหน่าย กีฬาเพื่อสุขภาพควรจัดบริการแก่บุคลากรของโรงพยาบาล

ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรม ได้แก่ ฝ่ายพัฒนาบุคลากร และทางโรงพยาบาลควรมีหน่วยนันทนาการเพื่อการบำบัด และฝ่ายนันทนาการสำหรับบุคลากรที่มีหน้าที่จัดและบริการนันทนาการ

10. นันทนาการในกองทัพ

กองทัพเป็นกลุ่มชุมชนขนาดใหญ่ที่มีหน่วยทหาร ซึ่งมีหน้าที่เป็นกำลังสำคัญในก,ป้องกันและต่อสู้เพื่อรักษาอธิปไตยของชาติ ซึ่งรวมทั้งสามเหล่าทัพ ได้แก่ ทหารบก ทหารทหารอากาศ ในปัจจุบันความสำคัญของกองทัพ ก็ยังมีความจำเป็นและสำคัญไม่น้อยกว่าสมัยโบราณเพราะเป็นการแสดงความมั่นคง และความปลอดภัยของประชาชนในชาติ กองทัพมีการกระจายจัดตั้งทั่วมิวนราชอาณาจักรจึงเป็นชุมชนใหญ่ของประเทศในยามสงบ กองทัพก็มีการจัดนันทนาการชุมชน

ได้มีนโยบายร่วมมือพัฒนาท้องถิ่นชุมชนและพัฒนาบุคคลกำลังคนในด้านการสอนอาชีพให้แก่ประชาชน กิจกรรมนันทนาการในกองทัพจึงมีความจำเป็นและสำคัญมาก เพราะสามารถสร้างเสริมขวัญกำลังใจผ่อนคลายความเครียดจากการฝึกหัดหรือเตรียมพร้อมเป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และความสามัคคี และร่วมอาสาพัฒนาชุมชนตลอดจนการใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อการบำบัดทางจิตใจ

กิจกรรมนันทนาการในกองทัพ ได้แก่

1. การจัดกีฬาเพื่อนันทนาการ เพื่อสุขภาพ และเพื่อการแข่งขันในกองทัพ ทั้งนี้รวมถึงกิจกรรมเสี่ยงอันตราย เพื่อสร้างความพร้อมในการเตรียมตัวต่อสู้สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม
2. จัดแหล่งนันทนาการในกองทัพ เช่น สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ สโมสร สถาน-ลีลาศ สนามกีฬา ยิมเนเซียม สระว่ายน้ำ สนามกอล์ฟ และเทนนิส ตลอดจนสถานที่แสดงดนตรี หรือการแสดงและสวนหย่อม เป็นต้น
3. จัดการท่องเที่ยวทัศนศึกษา เพื่อให้กลุ่มกอง เหล่า ได้มีโอกาสเปลี่ยนบรรยากาศลดความเครียด สร้างเสริมประสบการณ์ใหม่
4. จัดกิจกรรมงานแสดงแสนยานุภาพ นิทรรศการ งานประจำปี หรืองานแสดงศิลปหัตถกรรม งานอดิเรกเพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางสังคม รวมถึงการสร้างบรรยากาศ คุณภาพชีวิตของประชากร
5. จัดโปรแกรมนันทนาการ มหรสพ เยี่ยมเยือนผู้ปฏิบัติการณ์ตามชายแดน ตลอดจนการมอบของขวัญ เพื่อสร้างเสริมขวัญ และกำลังใจ
6. จัดโปรแกรมวันนันทนาการ รื้อสัปดาห์พักผ่อนโดยมีโปรแกรมนันทนาการมารองรับ เป็นต้น
7. กิจกรรมอาสาพัฒนาชุมชน

ผู้รับผิดชอบได้แก่ กองสวัสดิการ และนันทนาการ ประสานกับ กรม กอง เหล่าทัพเพื่อส่งเสริมขวัญ กำลังใจ การลดความเครียด ในบรรยากาศการเตรียมตัวต่อสู้ และป้องกันปกสร้างคุณค่า และความเป็นมิตรกับชุมชน นอกจากนี้ยังขอความร่วมมือกับหน่วยงานเอกชนธุรกิจการค้า และอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยในโปรแกรมนันทนาการเพื่อกองทัพ

11. นันทนาการในประชากรกลุ่มพิเศษ

ประชากรกลุ่มพิเศษในที่นี้ หมายถึง ชุมชนที่ได้รับโอกาสน้อย หรือแตกต่างกว่าชุมชนปกติ เช่น กลุ่มคนพิการ ทั้งพิการทางกาย สมอ ง หูหนวด ตาบอด กลุ่มคนในทัณสถาน กลุ่มเยาวชนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบน รวมทั้งชุมชนชาวเขาตามชายแดน ซึ่งชุมชนเหล่านี้มีโอกาสที่จะเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการปกติได้น้อย การจัดกิจกรรมนันทนาการจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มประชากร ความสนใจ และโอกาส สภาพแวดล้อม เป็นตัวประกอบด้วยกิจกรรมนันทนาการจึงต้องคำนึงถึงกลุ่มประชากร ความสนใจ และโอกาส สภาพแวดล้อมเป็นตัวประกอบด้วยกิจกรรมนันทนาการเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงออกตามความสามารถเท่าที่เขาพึงจะกระทำได้ และตามกฎบัตรสิทธิมนุษยชน บุคคลทุกคนพึงมีสิทธิในการที่จะแสดงออก หรือเลือกกิจกรรมที่เขาสามารถเข้าร่วมแสดงออกได้ในปัจจุบันองค์การสหประชาชาติได้สนับสนุนเรื่อง สิทธิมนุษยชนในชนกลุ่มน้อย

และกลุ่มประชากรพิเศษมาก และยังได้ขอความร่วมมือไปยังรัฐบาลของสหประชาชาติให้จัดโปรแกรมหรือสนับสนุนกลุ่มประชากรนั้นนันทนาการเป็นกระบวนการในการสร้างประสบการณ์พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยอาศัยกิจกรรมเป็นสื่อ กิจกรรมนันทนาการ สำหรับประชากรกลุ่มพิเศษ พอสรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมประเภทเกมกีฬา โดยผู้จัดจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของประชากรกลุ่มพิเศษ และจัดให้ตรงกับความต้องการ และในสภาพที่เหมาะสม
2. กิจกรรมประเภทศิลปหัตถกรรม การแสดงออก การละคร กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง นอกเมือง ส่งเสริมโอกาสให้บุคคลได้สัมผัสเข้าใจ และซาบซึ้งธรรมชาติ สัมผัสชุมชนเช่น พิพิธภัณฑน์ สวนสัตว์ เป็นต้น
3. กิจกรรมนันทนาการ ท่องเที่ยว ทัศนศึกษา ส่งเสริมการสร้างประสบการณ์ใหม่หรือเพิ่มพูนประสบการณ์ สร้างภาพพจน์ชนบท./ ความงามธรรมชาติส่งเสริม และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
4. กิจกรรมประเภทพัฒนาความสุขสงบ เช่น สมาธิ โยคะ และกิจกรรมการผ่อนคลายจริยธรรม คุณธรรม ส่งเสริมการพัฒนาทางจิตใจของผู้เข้าร่วม
5. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ เช่น งานปาร์ตี้ เทศกาลพิเศษในโอกาสต่าง ๆ ช่วยเป็นการสร้างขวัญ กำลังใจ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี

ผู้จัด และผู้มีส่วนรับผิดชอบได้แก่ คณะกรรมการบริหารของสถาบันประชากรพิเศษนันทนาการ หน่วยงานอาสาสมัคร เอกชน และองค์การธุรกิจการค้าเกี่ยวกับด้านบริการนันทนาการ

12. นันทนาการสำหรับเยาวชน และเด็กนอกโรงเรียน

เด็ก และเยาวชน พึงได้รับสิทธิในการเลี้ยงดู ให้การศึกษา และการเตรียมตัวเพื่อชีวิตตามอัตภาพของบิดา มารดา ตามหลักการของสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติรัฐบาลต่าง ๆ เกือบทั่วโลก ต่างก็เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนต้องเข้าโรงเรียน ตามกฎหมายบังคับอย่างไรก็ตาม ยังมีเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสนี้ เนื่องจากขาดผู้อุปถัมภ์ และผู้อุปถัมภ์ที่ตนนอกจากนี้ยังมีเด็กและเยาวชนที่ต้องเลิกการศึกษากลางคันเนื่องจากความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจหรือขาดการสนับสนุน ทำให้เขาขาดโอกาสที่จะพัฒนาการเจริญเติบโตทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เท่าที่พึงจะได้รับ ดังนั้น องค์การนันทนาการที่ส่งเสริมโอกาสสำหรับเด็กและเยาวชน จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยส่งเสริมการเตรียมตัวโอกาสพัฒนาการของเด็ก องค์การนันทนาการ ได้แก่ ศูนย์เยาวชน ศูนย์ชุมชน ศูนย์พัฒนาศิลปะและอาชีพศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน

กิจกรรมนันทนาการสำหรับเยาวชน และเด็กนอกโรงเรียน มีกิจกรรมต่างๆ เช่น ศูนย์เยาวชนมีกิจกรรมกีฬา กิจกรรมดนตรี การทัศนศึกษา การคหกรรม นาฏศิลป์ กิจกรรมอยู่ค่ายพักแรม กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาชีพ ห้องสมุดสำหรับประชาชน และเยาวชน สนามเด็กเล่น สวนหย่อม และสวนสาธารณะ(ซึ่งมีรายละเอียดอยู่ในตอนที่ 3 เรื่องศูนย์เยาวชน) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสำหรับกลุ่มเยาวชน และเด็กได้แก่

1. กองพัฒนาเด็กและเยาวชน กรมพัฒนาชุมชน
2. ศูนย์เยาวชน สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร
3. ศูนย์เยาวชน เทศบาลเมือง
4. พัฒนาชุมชนจังหวัด กรมพัฒนาชุมชน
5. ห่วงกีฬากีฬาเพื่อเยาวชนชนบท การกีฬาแห่งประเทศไทย
6. กรมการศึกษานอกโรงเรียน

13. นันทนาการธุรกิจการค้า

ธุรกิจการค้า หมายถึง การทำกิจกรรมเพื่อการธุรกิจเพื่อหวังผลประโยชน์ แทนต่อการลงทุน ซึ่งอาจหมายถึง การค้าและบริการเพื่อธุรกิจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมแล้วเกิดความพึงพอใจที่จะเสียเงิน เพื่อแลกเปลี่ยนกับประโยชน์หรือความสุขที่จะได้รับจำ

กิจกรรมนั้น หรืออาจจะกล่าวได้ว่า งานสวัสดิการหลายอย่างที่รัฐพึงจะต้องจัดให้กับประชาชนและรัฐไม่สามารถจัดได้ แต่ยังเป็นความต้องการของประชาชน ภาคเอกชนก็มีบทบาทที่จะจัดในรูปแบบธุรกิจการค้า เพื่อบริการตอบสนองความต้องการของชุมชน กิจกรรมนันทนาการและธุรกิจที่เกี่ยวข้องจึงมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและประสบความสำเร็จในวงการธุรกิจการค้าตัวอย่างกีฬาเพื่อการบันเทิง เช่น กีฬาอาชีพในสหรัฐ มีผู้สนใจซื้อบัตรเข้าชมปี 1980 พบว่ามีคนดูกีฬาประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. กีฬาเบสบอลอาชีพ	44 ล้านคน
2. บาสเกตบอลมหาวิทยาลัย	30.7 ล้านคน

3. บาสเกตบอลอาชีพ	10.7 ล้านคน
4.อเมริกันฟุตบอลอาชีพ	35.5 ล้านคน
5.ฟุตบอลอาชีพ	14 ล้านคน
6.ฮอกกี้อาชีพ	11.5 ล้านคน

กีฬาที่บุคคลามีส่วนเข้าร่วมเล่นในสหรัฐอเมริกา ปี1980 ดังนี้	
1.กีฬาวายน้ำ	135.4 ล้านคน
2.จักรยาน	70 ล้านคน
3.การอยู่ค่ายพักแรม	60 ล้านคน
4.ตกปลา	59 ล้านคน
5.โบว์ลิ่ง	37 ล้านคน
6.วิ่ง-เดินเพื่อสุขภาพ	36 ล้านคน
7.เทนนิส	32 ล้านคน
8.บิลเลียด	32 ล้านคน
9.เล่นเรือ	37 ล้านคน
10.ซอฟท์บอล	28.5 ล้านคน

ธุรกิจการค้าที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา มีรายได้ที่เป็นธุรกิจเงินล้าน มีบริษัทข้ามชาติลงทุนและเผยแพร่เครือข่ายออกไปทั่วโลกธุรกิจเกี่ยวกับเครื่องกีฬาเช่น เครื่องแต่งกายกีฬาอุปกรณ์กีฬา เครื่องมือ และสิ่งอำนวยความสะดวกทางกีฬา สิ่งก่อสร้างทางกีฬานอกจากนี้การสนับสนุนอุปถัมภ์ในด้านกีฬา ให้มีการถ่ายทอดทางโทรทัศน์ ขสสิทธิ์การถ่ายทอดก็เป็นธุรกิจมหาศาล ตัวอย่างเช่น กีฬาโอลิมปิกที่กรุงโซล ขายลิขสิทธิ์การถ่ายทอดโทรทัศน์ 570 91ล้านเหรียญสหรัฐ ในขณะที่โอลิมปิกเกมส์ที่ลอสแอนเจลิส รัฐแคลิฟอร์เนียมีรายได้ถึง 700ล้านเหรียญสหรัฐ ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น เข็มที่ระลึก ตราสัญลักษณ์ บริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ก็ขอซื้อลิขสิทธิ์ด้วยนันทนาการธุรกิจอื่น ๆ เช่น สวนสนุกของเครือข่ายวอลดิสนีย์ เช่น ดิสนีย์แลนด์ที่เมืองอานาฮาม ลอสแอนเจลิส ดิสนีย์เวิร์ล ที่ออลแลนด์ รัฐฟลอริดา และโตเกียว ดิสนีย์ในแต่ละแห่งทำรายได้ไม่น้อยกว่า 2,000 ล้านเหรียญสหรัฐต่อปี โดยยังไม่ได้คิดถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น วิตีโอ การ์ตูน ของที่ระลึก ! ซึ่งกิจกรรมนันทนาการธุรกิจการค้า รวมถึงการแสดงดนตรี คอนเสิร์ต ละคร งานมหรสพศิลปหัตถกรรม การจัดค่ายพักแรมเอกชนกิจกรรมท่องเที่ยวที่จัดเป็นอุตสาหกรรม ทำรายได้อันดับหนึ่งของโลก เป็นต้นผู้จัดที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบได้แก่ องค์กรบริษัทท้องถิ่น บริษัทเครือข่ายข้ามชาติซึ่งมีหน้าที่จะต้องลงทุนแข่งขันเพื่อให้ธุรกิจบริการนันทนาการของคนประสบความสำเร็จ มีระโยชน์ตอบแทนที่คุ้มค่า และมีโอกาสขยายกิจการต่อไป กล่าวโดยสรุปนันทนาการธุรกิจการค้า เป็นการขายบริการตอบสนองความต้องการนันทนาการของชุมชน จึงเกิดการขยายธุรกิจที่เกี่ยวข้องมากมาย และนับว่าเป็นธุรกิจข้ามชาติที่ใหญ่ธุรกิจหนึ่งของโลก

การจัดโครงการนันทนาการชุมชน

การจัดโครงการนันทนาการชุมชนการจัดโครงการนันทนาการที่ตี้นั้น ผู้จัดจะต้องศึกษาตัวแปร ปัจจัย และสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อการจัดการ คณิต เขียววิชัย (2531) สรุป ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดโปรแกรมนันทนาการ ดังต่อไปนี้

1.. การสำรวจความต้องการของชุมชน การดำเนินการในเรื่องนี้นั้น ผู้จัดหรือเจ้าของโครงการจะต้องดำเนินการเป็นอันดับแรกก่อนที่จัดทำรายละเอียดในโครงการทั้งนี้เพราะ การสำรวจความต้องการของประชาชนในชุมชนที่จะนำโครงการไปดำเนินการนั้น จะทำให้ผู้ทราบว่าการวางแผนการจัดโครงการนั้นควรจะเตรียม หรือคำนึงถึงเรื่องโครงการดังกล่าวควรจะบรรจุกิจกรรมอะไร รวมทั้งรายละเอียดอื่น ๆ จะเป็นที่น่าสนใจของประชาชนที่จะมาร่วมโครงการ เมื่อเป็นเช่นนี้ก็จะทำให้โครงการนันทนาการดังกล่าวเป็นที่สนใจ และได้รับความร่วมมือจากชุมชนในแถบนั้นเป็นอย่างดี ทำให้การดำเนินงานตามโครงการดังกล่าวบรรลุเป้าหมายที่ใ้วางไว้ วิธีการสำรวจความต้องการของชุมชนนั้นจะใช้วิธีใดก็ได้ ขึ้นอยู่กับสภาพการณ์แต่ละแห่ง เช่น อาจจะใช้การสำรวจแบบสอบถาม การสังเกต การสัมภาษณ์ การศึกษา ศักยภาพของโครงการ เป็นต้น

2.บุคลากร การจัดทำโครงการนันทนาการจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรซึ่งจะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้นำ และผู้ร่วมงานที่จะทำหน้าที่ดำเนินการให้บรรลุตามเป้าหมายที่ใ้วางไว้ ดังนั้น ผู้จัด หรือเจ้าของโครงการจะต้องพิจารณาว่าในการจัดโครงการนันทนาการนั้นมีบุคลากรเพียงพอหรือไม่และเขาเหล่านั้นมีความรู้ ความสามารถเพียงพอแก่การปฏิบัติงานในเรื่องดังกล่าวหรือไม่ ถ้าหากผู้จัดตรวจพบปัญหาในเรื่องดังกล่าวนี้ อาจจะต้องใช้ความสามารถในการติดต่อ

ประสานงานกับหน่วยอื่น ๆ เพื่อให้ได้บุคลากรจากหน่วยงานนั้น ๆ มาช่วยดำเนินการ หรือถ้าหากจะพัฒนาบุคลากรที่มีอยู่ให้มีความคล่องตัวในการดำเนินโครงการ ก็สมควรที่จะต้องส่งให้บุคลากรที่มีอยู่ได้เข้ารับการอบรมหรือศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้ความรู้ความสามารถในการจัดดำเนินโครงการอย่างเพียงพอ และจะเป็นประโยชน์ในการจัดโครงการในอนาคตต่อไป

3.งบประมาณ ในการจัดดำเนินโครงการนั้น สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผู้จัดจะต้องคำนึงถึงเป็นอย่างมาก ก็คือ งบประมาณ การวางแผนการดำเนินงานตามโครงการนั้น จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับงบประมาณที่มีอยู่ ถ้าหากการวางแผนงานไม่ได้คำนึงถึงเรื่องงบประมาณแล้ว อาจจะทำให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานอย่างมากและเป็นผลทำให้โครงการล้มเหลวก็เป็นได้ ดังนั้น ผู้จัดจะต้องเตรียมในเรื่องของงบประมาณให้เพียงพอและในการวางแผนนั้นจะต้องคาดการณ์หรือการวางแผนให้การดำเนินงานนั้นเหมาะสมกับงบประมาณ ที่มีอยู่เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานในอนาคต

4.การประเมินผลโครงการ ผู้จัดทำโครงการควรจะต้องกำหนดวิธีการสำหรับการประเมินผลโครงการไว้ด้วย เพราะการประเมินผลโครงการนั้นจะเป็นประโยชน์อย่างมากในการปรับปรุงแก้ไขโครงการ เพื่อให้สามารถดำเนินการได้เป็นอย่างดีขึ้นซึ่งส่วนนี้ก็เป็นส่วนสำคัญอันหนึ่งของโครงการ ถ้าหากโครงการใดไม่มีการประเมินผลก็อาจจะส่งผลทำให้โครงการนั้นไม่มีโอกาสได้รับการปรับปรุงและถ้าหลังจากนั้นทำให้ขาดความนิยมไปในที่สุด

การจัดโครงการนั้นหากการนั้น ผู้เขียนใคร่ขอแนะนำแนวทางในการเขียนโครงการมาเสนอเพื่อที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านสำหรับการเขียนโครงการในอนาคตต่อไปรายละเอียดของโครงการโดยทั่วไปมีองค์ประกอบต่าง 1 ที่คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528) เสนอแนะไว้ดังนี้

1..ชื่อโครงการ เป็นการระบุเพื่อให้ทราบว่าโครงการดังกล่าวนี้จะมีแนวทางในการปฏิบัติอย่างไร และหวังผลตอบแทนในรูปใด ฯลฯ ซึ่งผู้ดำเนินการจะต้องกำหนดไว้อย่างชัดเจน และสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของโครงการนั้น ๆ

2.ความสำคัญ และที่มาของโครงการ การกำหนดที่มาของโครงการนั้น จะเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐ แผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ แผนพัฒนาการศึกษาฯ ปัญหาจากสิ่งแวดล้อมหรือจากกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ฯลฯ ส่วนโครงการจะมีสาระสำคัญมากน้อยเพียงใดผู้วางโครงการหรือผู้กำหนดรายละเอียดโครงการจะต้องศึกษาถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการด้วย ซึ่งโดยทั่วไปข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยสถิติที่แสดงถึงความต้องการในด้านการบริหารงาน สถิติเบื้องต้น ข้อมูลที่แสดงถึงความสามารถในการดำเนินงาน ข้อมูลทางเทคนิค ข้อมูลเกี่ยวกับผลได้ผลเสียของโครงการ ข้อมูลพื้นฐานเพิ่มเติม ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในด้านการใช้อ้างอิงประกอบการกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติโครงการให้เป็นไปอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพสูงสุด

3.การกำหนดวัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ คือ สิ่งหรือผลงานที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน สำหรับการดำเนินการขั้นต่อไปในการวางแผน ดังนั้น แต่ละโครงการจึงวัตถุประสงค์หรือสิ่งที่ต้องการไว้เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ลักษณะประสงค์ที่ดีจะประกอบไปด้วย SMART กล่าวคือ S=Sensible (เป็นไปได้) M-measurable(วัดได้) A-Attainable (ระบุสิ่งที่ต้องการ) R-Reasonable (มีเหตุผล) T-Timingขอบเขตเวลาการดำเนินการ)

4.การกำหนดเป้าหมายของโครงการเป้าหมายเป็นการแสดงถึงความต้องการที่ระบุในเชิงปริมาณ คุณภาพ หรือลักษณะเฉพาะและมักจะกำกับด้วยเวลา ดังนั้น การกำหนดเป้าหมายของโครงการจึงหมายถึง การแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินงานของโครงการในอนาคตในแต่ละเวลา การกำหนดเป้าหมายที่ดีนั้นจะต้องพิจารณาองค์ประกอบหลายด้าน ได้แก่การกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ ฯลฯ ผลที่จะเกิดขึ้นในแต่ละระยะเวลานั้น จะทำให้สามารถวัดถึงความสำเร็จของโครงการได้

5.การกำหนดกิจกรรม กิจกรรมเป็นขั้นตอนหรือรายละเอียดของโครงการที่จะเป็นผลให้เกิดการปฏิบัติและบรรลุเป้าหมายของโครงการที่กำหนดไว้ โดยประสิทธิภาพสูงสุดกิจกรรมที่ดีจะต้องครอบคลุมถึงรายละเอียดที่สำคัญ และที่จำเป็นแก่การปฏิบัติงานดังนี้ หน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ระยะเวลาของการปฏิบัติ และขอบเขตหรือพื้นที่สำหรับปฏิบัติ

6.การกำหนดระยะเวลาและขั้นตอนของการดำเนินโครงการ การกำหนดระยะเวลาของโครงการนั้น ควรจะกำหนดออกไปให้เห็นชัดว่า โครงการดังกล่าวเป็นโครงการที่จะดำเนินงานกี่ปี มีระยะเวลาเริ่มต้น และสิ้นสุดเมื่อไร การกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานนั้นควรกำหนดโดยอาศัยหลักเกณฑ์ 3 ประการดังนี้

1.สาระสำคัญของกิจกรรม ซึ่งจะเขียนโดยเรียงเป็นข้อ ๆ

2.แผนการดำเนินงาน เป็นการระบุกิจกรรมการดำเนินงานกับช่วงเวลาที่จะปฏิบัติกิจกรรมนั้น ๆ กำหนดตัวผู้รับผิดชอบ โดยการระบุถึงตำแหน่ง หรือชื่อของผู้รับผิดชอบที่จะดำเนินการตามโครงการ

3.การกำหนดทรัพยากรที่จะใช้ในโครงการ ทรัพยากร หมายถึง องค์ประกอบหรือปัจจัยที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยประสิทธิภาพสูงสุดทรัพยากรควรคำนึงถึงหลัก E ดังนี้ คือ E -Economy คือ หลัก

ประหยัด, E -Efficiencyคือ หลักประสิทธิภาพซึ่งหมายถึง การแสวงหาผลประโยชน์ของการใช้จ่ายกล่าวคือจ่ายให้น้อยที่สุด แต่ให้ได้ผลมากที่สุดและสอดคล้องกับความพอใจสูงสุด, E,-Effective คือหลักประสิทธิผลซึ่งหมายถึง การใช้จ่ายทรัพยากรให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ! และให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่กำหนด, E -Equity คือ หลักยุติธรรมซึ่งหมายถึง การจัดสรรหรือการใช้ทรัพยากรให้สอดคล้องกับคุณภาพ และปริมาณที่ปฏิบัติ เพื่อให้ผลงานที่ได้รับเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คล่องตัว และมีประสิทธิภาพสูงสุด

8. งบประมาณของโครงการ งบประมาณหรือค่าใช้จ่ายของโครงการนับเป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งของโครงการซึ่งจะเป็นผลให้สามารถพิจารณาถึงผลตอบแทนที่ได้รับว่าคุ้มค่ากับที่ลงทุนหรือไม่เพียงใด

9.ความสัมพันธ์กับโครงการอื่น การวางรายละเอียดของโครงการควรระบุสาระสำคัญในส่วนที่สัมพันธ์กับโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบว่าโครงการดังกล่าว เป็นโครงการซ้ำซ้อนกับโครงการอื่นที่มีอยู่หรือไม่เพียงใด และว่าผลที่ได้รับจากโครงการที่กำลังดำเนินการปฏิบัติอยู่ จะนำไปใช้ประกอบการดำเนินงาน ของโครงการอื่น 1 หรือไม่เพียงไร นอกจากนี้เพื่อให้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างโครงการ "มีผลให้แผนงานประสพกับความสัมฤทธิ์ผลแค่ไหน ทั้งนี้เพื่อที่จะหาแนวทางประสานงานได้อย่างถูกต้อง

10.ผลตอบแทนที่จะได้รับจากการดำเนินโครงการ การกำหนดหรือวิเคราะห์ผลตอบแทนของโครงการจะทำให้ทราบถึงประสิทธิภาพ และความคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไปในการดำเนินโครงการมากน้อยแค่ไหน เพียงใด เพื่อจะได้นำผลดังกล่าวมาประกอบการตัดสินใจเลือกโครงการที่ดีที่สุดในการดำเนินการปฏิบัติ

การวัดและประเมินผลทางนันทนาการ

ในการเป็นผู้นำนันทนาการผู้นำจะต้องมีความรู้ความสามารถในการประเมินผลโครงการนันทนาการได้ การจัดกิจกรรมนันทนาการในปัจจุบันถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคนในชุมชนเมืองและชนบท ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมและมลภาวะเป็นพิษ และความเครียดในการปฏิบัติงาน ทำให้บุคคลเพิ่มความต้องการที่จะใช้เวลาว่างเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการที่แหล่งนันทนาการทั้งที่เป็นของรัฐ และเอกชน และที่จะจัดดำเนินการโดยกลุ่มอาสาสมัคร อย่างไรก็ตามแหล่งนันทนาการในปัจจุบันก็ยังมีจำกัดไม่เพียงพอและ/หรือแหล่งนันทนาการหลายแห่งยังจัดโปรแกรม และกิจกรรมไม่สนองต่อความต้องการของชุมชนมีสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอ บางแห่งอยู่ไกลทำให้ขาดแรงจูงใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อให้เป็นการตรวจสอบ หรือศึกษาถึงการบริหารความสนใจในการร่วมกิจกรรมการดำเนินงานของผู้จัดและผู้เข้าร่วมโครงการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวัด และประเมินผลโครงการนันทนาการอย่างต่อเนื่องตลอดโครงการ เพื่อส่งเสริมแนวทางและความเป็นมาตรฐาน วิลสัน (Wilson, 1980) ได้เสนอปัจจัยที่ควรจะมีการวัดและประเมินผลแหล่งนันทนาการ ไว้ดังนี้

- 1.พื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก
- 2.โครงการ กิจกรรม และการบริการต่าง ๆ
- 3.กำลังคน ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ พนักงานประจำ หรือชั่วคราว รวมทั้งกลุ่มอาสาสมัคร
- 4.การบริหาร และการจัดการอย่างเป็นระบบ
- 5.ผลของกิจกรรมและการบริการที่มีต่อผู้เข้าร่วมกิจกรรม

การประเมินผลที่ดีจะต้องสามารถประเมินได้ตั้งแต่การเริ่มต้นโครงการระหว่างปฏิบัติงานจนกระทั่งเสร็จสิ้นโครงการครบทุกขั้นตอนของการประเมิน: กล่าวคือ การประเมินจะต้องเริ่มต้นจากการวางแผน วัดดูประสงค์ แนวทางกิจกรรมจนกระทั่งผลที่ได้รับ โดยใช้การประเมินแบบก้าวหน้าต่อเนื่อง (Formative Evaluation) และแบบสรุปผลงาน (Summative Evaluation) เมื่อโครงการสิ้นสุดลง

กระบวนการในการประเมินผลแบบครบวงจร หรือครบขั้นตอนนั้นโฮว (Howe, 1980) ได้เสนอไว้ดังนี้

- 1.ศึกษาทัศนคติ ความต้องการและความสนใจของชุมชน เพื่อเป็นตัวเลือกกิจกรรมตามความสนใจและความต้องการ
- 2.ขั้นพัฒนาและวางแผนโครงการ
- 3.ขั้นดำเนินงานโดยมีการวัดผลขณะที่กำลังดำเนินงาน และเสร็จสิ้นโครงการขั้นปรับปรุงโครงการ เมื่อโครงการได้

เสร็จสิ้นลงซึ่งการประเมินจะต้องคำนึงถึงความต้องการที่จะต้องการประเมิน และวิธีการที่ใช้ในการประเมินผล เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นตอนในการประเมินผล

ในการวัดประเมินผลโครงการนั้นหนทางการจะต้องมีขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

- 1.การตั้งวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผล
- 2.ประเมินผลจากผู้ที่มีส่วนร่วม หรือเกี่ยวข้อง
- 3.การจัดตั้งคำถามย่อย
- 4.การหาแหล่งข้อมูล
- 5.การเลือกข้อมูล ข่าวสารและเหตุการณ์ หลักฐาน
- 6.เลือกวิธีการเก็บข้อมูล

7.การนำเสนอผลการรายงานที่เหมาะสม

การประเมินผลโดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

- 1.การประเมินผลแบบวัดปริมาณ
- 2.การประเมินผลแบบวัดคุณภาพ

ซึ่งทั้งสองวิธีนี้ก็ยังเป็นที่ยอมรับใช้กันอย่างกว้างขวางวงการประเมินผลแบบปริมาณมีข้อดีคือสามารถวิเคราะห์ และเสนอผลโดยใช้วิธีการทางสถิติ บอกปริมาณตัวเลขที่เกี่ยวข้องออกมาในรูปของจำนวน หรือในรูปนามธรรมได้ เป็นการโน้มน้าวจิตใจให้ผู้บริหาร หรือผู้นำเห็นพ้อหรือคล้อยตามได้ดี ส่วนการประเมินผลแบบคุณภาพ ก็มีข้อดีพอสรุปได้ดังนี้

- 1.การเก็บข้อมูลง่าย เจ้าหน้าที่ และบุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถเก็บข้อมูลได้ง่าย
- 2.เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ไม่สิ้นเปลืองมาก
- 3.สามารถใช้ควบคู่กับการประเมินเชิงคุณภาพได้
- 4.ไม่จำเป็นต้องใช้เทคนิคคำนวณทางสถิติขั้นสูง

วิธีการประเมินผลแบบคุณภาพ โอลสัน (Olson, 1978) ได้อธิบายว่า การเก็บข้อมูลสำรวจโดยตรง ต้องมีการสนทนาแบบกันเอง และจะต้องอาศัยการวิเคราะห์ตัดสินใจของผู้เชี่ยวชาญทางวิชาชีพ การเก็บข้อมูลสำรวจโดยตรงอาจใช้เครื่องมือต่าง ๆ ช่วย เช่น กล้องถ่ายรูป วีดีโอเทป แล้วนำมาบรรยายแบบละเอียด โดยมีปฏิกิริยาสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

